

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse pisane, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarisi izhajajo vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 10.— K pol leta . . . 5.— " četrt leta . . . 2:50 " posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h " " " dvakrat . . . 12 " " " " trikrat . . . 10 " za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, raspise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Starejšemu učiteljstvu.

Nedavno je »Slov. Narodu« poročal o škandaloznem imenovanju nemškega učitelja Antona Dietnerja na slovensko šolo v Slovenski Bistrici. To ni edini slučaj, ki se dogaja pod pokroviteljstvom mariborskega glavarja in njega namestnikom, to je že pravi sistem. Naravnost vnebovpijoča so imenovanja nadučiteljev zlasti v mariborskem okraju! Kam pridemo, ako pojde to tako naprej? Kmalu ne bo slovenske šole s slovenskim voditeljem. In slovensko učiteljstvo v svoji pasji ponižnosti k vsemu temu molči. Ali res ni več nobene narodne zavednosti v njem? Kako naj takšno učiteljstvo vzgaja narodno zavedno mladino? Ali res ni nikogar, ki bi stopil na pete tem zatiralcem in zajezil sramotno degradiranje štajerskega deželnega šolskega sveta po nemškem šulvereinu? Vi starejši učitelji, ki se vam ni več bati nobenih zamer, vi učitelji pensionisti, ki nimate ničesar več izgubiti, vi vsi, ki ste okusili in prestali toliko razočaranj in bridkih krivic, vi imate v prvi vrsti priliko in dolžnost posvetiti v to kamero obskuro ter razkrinkati grdo početje merodajnih oblasti na njih sedanem in prejšnjem mestu, da ne bodo vsaj tako nemoteno nadaljevali in pospeševali korupcije med slovenskim učiteljstvom! Kako zanimiva bi bila vaša razkritja (vaši življenjepis)! Mlajši bi se na njih naslajali in navduševali, starejši bi si utešili svoje gorje, a prizadeti bi bili, vsaj razkrižani pred slovensko javnostjo!

Načrt za „Poslovni red“ Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Člen I.

Odseki.

- Stalno je voliti člane štirih odsekov, ki so:
  - gospodarski odsek,
  - stanovsko-politiški odsek,
  - pedagoško-didaktiški odsek,
  - časnikarski odsek.
- Delegacija lahko sklene, da se po potrebi osnuje še drugi odseki.
- Odseki rešujejo vloge, izročene od vodstva, ter pripravljajo predloge in nasvete za seje upravnega odbora in delegacije.
- Važnejša, principialna vprašanja mora razposlati dotični odsek vsem okrajnim učiteljskim društvom v razpravo. O teh vprašanjih je sklepati šele tedaj, ko se je zaslišalo mnenje zborov okrajnih učiteljskih društev, sporočenih potom zvez.
- Seje odsekov sklicujejo načelniki, kadar se jim zdi potrebno in primerno, ali če to zahteva polovica članov odseka.
- Seje odsekov je teden dni prej prijaviti v Zavezinem glasilu.
- Posvetovanjem odsekov je na vsakem Zavezinem zborovanju odmeriti toliko časa, da lahko rešijo svojo nalogo temeljito in vsestransko. Njim je odkazano najvažnejše in najodgovornejše delo. O predlogih, nasvetih in sklepkih poročajo upravnemu odboru in delegaciji odsekov poročevalci, ki jih izvoli vsak posamezni odsek.
- Načelniki odsekov prijavijo 14 dni pred Zavezinim zborovanjem vodstvu, koliko časa si žele za zborovanje svojega odseka.
- Zborovanja odsekov lahko trajajo več dni.

- Stalni odseki si lahko izdelajo svoj poslovni red in so samoupravni. Njih poslovni red pa mora potrditi delegacija.
- Člani odsekov pa so dolžni opazovati gibanje med učiteljstvom, ki ima stik s programom odseka. Po možnosti naj o svojih opazovanjih poročajo v odseku in v stanovsko-politiškem glasilu; vsekakor pa o kakem kvarnem pojavu, ki bi bil v škodo enotnemu organizmu jugoslovanskega učiteljstva, poročajo odseku, da pride poročilo v razpravo na delegaciji in v okr. učit. društvi.
- Gospodarski odsek voli stalnega preglednika Zavezine blagajnice.
- Člani vodstva in upravnega odbora se smejo udeleževati vseh sej odsekov. Imajo pa le posvetovalen glas.

Člen II.

Javni društveni shodi.

- Predavanja in predlogi za javni društveni shod se morajo prijaviti vodstvu najmanj štiri tedne pred zborovanjem; obenem je naznaniti vodstvu dotičnega govornika.
- Glasovanje se vrši z vzdigovanjem rok po nadpolovični večini glasov. Ako je glasovanje dvomljivo, se napravi nasprotno glasovanje. Pri enakem številu glasov odloči predsednik. To velja za vse slučaje, kjer ni v pravilih drugače določeno.
- Javni društveni shod je sklepčen ob vsakem številu navzočih članov.
- Predsednik podeli besedo posameznim govornikom v istem redu, kakor so se oglasili. Vsak govornik se mora prijaviti k besedi s listkom, na katerem je zapisano njegovo ime, značaj in bivališče.
- Razpravo uvede poročevalec, ki ima vedno končno besedo.
- Na zborovanjih stavljeni predlogi se morajo oddati predsedniku pismeno pred končno besedo poročevalčevu. O predlogu, ki ga ne podpira vsaj ena četrtina navzočih članov, oziroma delegatov, ni razprave.
- Nujni predlog je tisti, ki ima to označbo in ki ga je podpisalo najmanj dvajset društvenikov Zavezinih članov. Izročiti ga je pred zborovanjem delegacije ali javnega društvenega shoda predsedniku, ki ga mora dati v razpravo pred dnevnim redom. Utemeljuje ga prvi izmed podpisancev.
- O predlogu za konec debate ali za prehod na dnevni red se mora glasovati takoj. Klicem po nasprotnem glasovanju mora predsednik ustreči.
- Ako je sprejet predlog za konec debate, smejo govoriti le še oni, ki so se oglasili že pred tem predlogom.
- Predsednik ima pravico seči govorniku v besedo, ga opominjati, naj ostane pri stvari, ga klicati na red ali mu odvzeti besedo.
- Govornik, ki se mu je vzela beseda ima pravico, sklicevati se na zbor; v takem slučaju se mora takoj glasovati.
- Vodstvo postavi za vsak javni društveni shod reditelje, katerih odredbam se mora vsakdo pokoravati.

Člen III.

Društva.

- Legitimacije delegatom in članom odsekov morajo dati zveze, oziroma društva, ki jih odpošljejo. Tiskovine preskrbi vodstvo Zaveze.

- Volilne predloge za člane odsekov imajo poslati učiteljska društva — kot sklep svojega zborovanja — deželnim zvezam, ki izdelajo terno in jo odpošljejo vodstvu Zaveze. Ta jo predloži pred volitvami članom delegacije iz posameznih dežel. Na ta volilni predlog se je treba vedno ozirati.
- Društva naznanijo delegate takoj po izvolitvi svoji zvezi, ta jih pa naznani vodstvu Zaveze. Kjer zveze ni, store to društva direktno.

Člen IV.

Stalno tajništvo.

- Ako sklene delegacija na predlog upravnega odbora, se lahko v Zavezi osnuje stalno tajništvo.
- Stalno tajništvo je Zavezin urad, ki opravlja vse pisarniške posle v izvršivnem in informativnem oziru.
- Stalno tajništvo skrbi za stik med centralo in članstvom, za izpolnitev in ojačenje organizacije ter za izvedbo Zavezinega namena.
- S stalnim tajništvom se lahko združi stalno uredništvo in upravništvo Zavezinih listov.
- Stalno tajništvo vodi predsednik.
- Omotno stran stalnega tajništva rešujeta združena gospodarski in časnikarski odsek.
- Vsak uradnik stalnega tajništva se sme po sklepu upravnega odbora odpušiti, ako krši pogodbo.
- Plačo in naslov uradnikom določa upravni odbor na predlog gospodarskega odseka z naknadnim odobrenjem delegacije.
- Mesta uradnikov se vedno razpišejo.
- Uradnike imenuje v najnujnejših slučajih vodstvo, sicer pa upravni odbor, v obeh slučajih z naknadnim odobrenjem delegacije.
- Stalni tajnik referira in predava v Zavezi učlanjenim društvom o stanovsko-strokovnih in organizacijskih vprašanjih, če nosijo potne stroške in dnevično društva, ki ga povabijo.
- Skrbeti ima za okrepitve organizacije in stanovskega naraščanja, ter je strokovni referent za liste.

Člen V.

Članarina.

- Vsak v Zavezi organizovan učitelj in vsaka v Zavezi organizovana učiteljica plačuje mesečne prispevke po 1 K 50 v, zato pa prejema brezplačno »Učiteljskega Tovarisa« in nima niti za okrajna društva niti za deželne zveze plačevati nikakih drugih prispevkov.
- Vsaka deželna zveza pošlje meseca decembra vsakega leta vsakemu posamezniku svojega članstva po 12 polžnic, ki jih ti mesečno ali vsaj vsak drugi mesec z zneski po 1 K, oziroma po 2 K oddajo na svoji pošti.
- Deželne zveze, ali kjer teh ni, učiteljska društva odpošljejo v Zavezino blagajnico tolikokrat po 10 K, kolikor je v njih organiziranih učiteljev in učiteljic. Iz teh prispevkov se krijejo izdatki za »Učiteljskega Tovarisa« in za upravo Zaveze.
- Ti prispevki se plačujejo Zavezi lahko mesečno, vsekakor pa tekom meseca junija in tekom meseca decembra vsakega leta.
- Ostanek članarine se porazdeli med deželne zveze in njih društva po razmerju in na način, kakor to določajo občni zbori zvez.

Člen VI.

Končne določbe.

- O zborovanju Zavezinih članov (§ 4. pravil) je poročati Zavezinemu glasilu, za kar ima vsak član izvoliti letno poročevalca. Isto velja za vsa učiteljska društva.
- Vprašanja, izprožena na zborovanjih Zavezinih članov, ki so za vse učiteljstvo važna, je poslati vodstvu Zaveze, da jih da odsekom v razpravo.
- Zavezino glasilo mora priobčati poročila o glavnih skupščinah.
- Delegacija izvoli vselej tri pregledovalce računov iz svoje srede, ki pregledajo račune in poročajo o njih priprihodnji delegaciji.
- Zapisnikarji vodstvenih, upravnega odbora in odsekov sej objavljajo vse sejne sklepe v društvenem glasilu, če se ne proglašajo za tajne.
- Vodstvo Zaveze ima pravico, določiti vsakemu članu upravnega odbora kako poročilo, ki ga je dolžan dotičnik tudi prevzeti.
- Učiteljsko društvo, v katerega okrožju se vrši glavna skupščina, priredi vse potrebne krajevne priprave, plača dotične stroške ter ima pravico zahtevati iz Zavezine blagajnice v slučaju primanjkljaja vsoto do 100 K.
- Dokler Goriško nima deželne zveze, volijo člane odsekov društva v sporazumu in tudi sporazumno skupno krijejo stroške.

Nova pravila Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva čakajo odobrenja. Upam, da bomo letos lahko zborovali že po teh novih pravilih, kakor jih je odobrila delegacija na svoji seji dne 10. avgusta 1912 v Celju. — Medtem imamo časa dovolj, da si ogledamo in presodimo načrt za »Poslovni red«, ki ga objavljam v ta namen. O njem bomo govorili na delegacijski seji letos v Pulju. — Člen V., točka b), je v današnjem načrtu korigiran tako, kakor je po dolgi debati sklenil upravni odbor na svoji seji v Celju prej imenovanega dne. — V člen IV. sem sprejel določbe o stalnem tajništvu, ki ga je delegacija v Celju — žal! — iz načrta novih pravil izločila. Ker torej teh določb ni v pravilih, se v tej obliki in na tem mestu lahko brez skrbi sprejmejo. Kdor ve, kako raste delo, bo uvidel pomen stalnega urada in se temu členu »Poslovnega reda« ne bo upiral. — Okrajna učiteljska društva imajo sedaj za svoja pomladna zborovanja točko, ki jo naj obravnavajo vestno, razsodno in z ljubeznijo. Svoje predloge, izpremembe, nasvete itd. naj pošljejo potom svojih deželnih zvez ali — kjer teh ni — direktno vodstvu Zaveze gotovo do 1. junija t. l., da bo mogoče »Poslovni red« na podlagi morebitnih predlogov itd. pravočasno korigirati in ga pred delegacijsko sejo eventualno še enkrat objaviti.

E. Gangl, poročevalec.

Moj in naš program.

Ne pišem tovarišu Hreščaku, ki vse delovanje narodnega in naprednega učiteljstva omalovažuje, zafrkuje, še več, negira; pač pa se mi zdi potrebno, poslati nekaj vrstic v svet zaradi stvari same in nas samih, da se naš že obstoječi program s potekom debate izkristalizira, da tak pride v kri in meso vsemu slovenskemu narodno mislečemu učiteljstvu. Moj program, ki se krije s programom narodno-naprednega učiteljstva, pušča odprta sko-